

Kardalus János

ADALÉKOK A DITRÓI FARSANGTEMETÉS ISMERETÉHEZ

Ha megvizsgáljuk a ditrói farsangtemetést, több olyan sajátosságot találunk benne, ami bebizonyítja, hogy a szokáselemek még egy helységen belül is változnak, gazdagodnak vagy szegényednek. Ditróban a farsangi felvonulást egy kiemelt szerepkörű alakoskodó vezeti. Az utóbbi évtizedekben ez *indián, basa, tudós, pap, prédikátor* stb. volt.

A ditrói farsangtemetés struktúrája elég rugalmas volt ahhoz, hogy a hagyományos, sokszor mágikus motívumok mellett befogadja a jelképes jelentéssel felruházott *történelmi* alakokat is. Ilyen alakoskodónak tartom a *török basát* vagy a felvonulás rendjére vigyázó *janicsárokat*. Ezeknek játéka már hagyományosnak mondható Ditróban.

A farsangi felvonuló jellegű *temetés* rendszerének gazdagítására az utóbbi években is sor került. Igaz, ezek a módosulások ritkábban fordulnak elő, és a legtöbbször csak egy-két évben élnek, s aztán gyorsan el is tűnnek, amikor a közösségben megszűnik az érdeklődés irántuk.

1990-ben a ditrói farsangtemetés idején nemcsak a telet, a vidám szárazokozásokat meg a mulatozásokat temették el, hanem az emberi rossz-szaság foglalatának vélt diktátorházaspárt is. A farsangi játékok számára az 1989-ben megbuktatott és kivégzett házaspárnak, Ceaușescunak és feleségének egy-egy koporsót készítettek, s azokkal is felvonultak a menetben. Igaz, hogy előttük ott vitték a hagyományos farsangi halottbábút is, de ugyancsak a *meztisztulás* helyére vitték egy másik székéren a házaspár koporsóit is. Arra is figyeltek, hogy a „hőn szeretett” pár valós arányait is kifejezzék. A *feleség* koporsója jóval nagyobb volt, mint a férjéé. Mindkét fekete koporsóra ráírták az elhunytak nevét is.

A koporsókat végighordozták a felvonulás keretében az egész falun. Majd a végén sor került a szokásos, hagyományosan gyakorolt farsangi jelképnek, a szalmabábnak az elprédikálására, elbúcsúztatására és elégetésére is. Utána kiléptek a hagyományos forгатókönyvből, és előhozták a két koporsót. Azokat szertartásosan körülvették a *siratók*, a *janicsárok*, a *halál* és az *ördög*. Kihangsúlyozott szerepet az *ördög* és a *halál* játszott. Az utóbbi egy kaszával, az ördög pedig egy *ördögollóval* körüljárta a koporsókat, közben a következőket mondták: „*Végre a kezembe kerültetek! Most mentek a pokolba!*” „*De ott sem lesz nyugtotok! Még az ördögök is kikergetnek!*” „*Tüzet nekik, tüzet nekik!*”

Szalmából tüzet raktak, meggyújtották a koporsókat, és miközben a tüzet vidáman szították, körüláncolták azokat. Befejezésükre a felvonulást vezető *basa* a következőkkel búcsúztatta el őket:

*Eljött a farsang utolsó napja,
három maradványt fed be a föld hantja.
A szalmaember mellett örökre nyugosznak,
s ezzel lezárult egy fényes arany korszak.
Kérjük a jó Istent, mint mindég,
hogy ilyen iszonyú korszakkal ne sújtsa népét,
hogy éljünk szabadon, vidáman, remélve.
Konc királyt is legyőzte Cibere vajda,
Ceausescuék is így zuhantak sirba.
Mint őseink tették, aképp cselekedtünk,
utolsó útjukra őket mi is elkísértük.*

1991-ben a farsangtemetés modelljébe megintcsak új, aktuális alakok és játékmotívumok kerültek be. Abban az évben nemcsak Ditróban, hanem Csicsóban, Alsósófalván, Kézdivásárhelyen is az 1990 júniusában Bukarestben főszerepet játszott *bányászok* jelentek meg a farsangi felvonulók között.

1991-ben a ditrói játékokban megjelent XIII. Szaddam Husszein is két bányász kíséretében. Abban az évben szintén ő volt, tehát Szaddam a farsangi felvonulás vezetője is.

Különösen az 1990-ben Ditróban eljátszott szokásnak volt nagy hatása a falubeliekre. Elevenen élő, igazi funkciója volt az aktuális játékmotívumoknak, szereplőknek. A farsangtemetésben igen nagyszámú *közönység* is részt vett, ami tömegélményt jelentett, s ezáltal felejthetlenné vált a ditrói közösség életében. Az ellenszenvet, a megvetést megidéző helyzetben, amit a közönység is nyíltan kifejezett, látni lehetett a népi humor tömör és figyelmeztető megnyilvánulását, de értékítéletet is. Ilyen megnyilvánulásra csak szellemes, érett közösség képes.

Természetes, hogy a fenti elemek, szereplők nem vonultak be tartósan a farsangi játékokba. Az viszont valószínű, hogy az embereket mindenkor foglalkoztató, kiemelkedő események figurái ideiglenesen bekerülhetnek a farsangi szokások rendszerébe. Segítségükkel a legtöbbször a közösségben felhalmozódott feszültségeket vezetik le. Humoros, tréfás formában kifejezik a közösség viszonyulását, értékítéletét s gyakran lázadását is a „pellengérré” állított személyekkel szemben.